

הפיוס ההיסטורי בין אתיופיה לאריתריאה

שאול שי

יולי 2018

ביום ראשון ה- 8 ביולי 2018, התקיים מפגש היסטורי בין ראש ממשלת אתיופיה, אביי אחמד לנשיא אריתריאה איסאיאס אפאורקי, על מנת לשים קץ לעשרים שנות איבה בין המדינות. מהלך המזכיר את ביקורו ההיסטורי פורץ הדרך של נשיא מצרים אנוואר סאדאת בישראל ב- 1977.

במהלך הביקור הכריזו שני המנהיגים על סיום המלחמה בין המדינות ופתיחת פרק חדש של שכנות טובה בין המדינות. מנהיגי שתי המדינות החליטו על שורה של מהלכים קונקרטיים לשיפור היחסים ובהם: חידוש היחסים הדיפלומטיים, קשרי הטלפוניה והתקשורת, חידוש הטיסות בין אדיס אבבה לאסמרה והיתר לשימוש של אתיופיה בנמלים של אריתריאה.

אתיופיה ואריתריאה נהלו מלחמה עקובה מדם בשנים 1998 - 2000, בה נהרגו כ- 80,000 בני אדם. מאז נותרו יחסי עוינות בין המדינות שמדי פעם אף גלשו לתקריות אלימות.

זמן קצר לאחר כניסתו לתפקיד ראש הממשלה, הצהיר אביי אחמד על כוונתו להגיע לפיוס עם אריתריאה תוך הכרת ארצו בתביעות אריתריאה במספר סוגיות שנויות במחלוקת שעמדו ביסוד האיבה המתמשכת בין המדינות, בהתאם להסכם אלג'יר 2000.

אריתריאה, המונה חמישה מיליון תושבים, היא אחת המדינות המסוגרות והמבודדות ביותר בעולם. הנשיא איסאיאס אפאורקי שולט בה מאז קיבלה עצמאות בשנת 1993.

אריתריאה הגיבה תחילה בחשדנות, אולם בתוך זמן קצר החלו מגעים בין המדינות שהובילו לביקור ההיסטורי של ראש ממשלת אתיופיה באסמרה. אביי אחמד, נחת בבירת אריתריאה והתקבל בנמל התעופה על ידי הנשיא איסאיאס אפאורקי, בקבלת פנים רשמית וחמה שהועברה בשידור חי בטלוויזיה.

בעקבות הסכם השלום שנחתם בין המדינות, נשיא אריתריאה, איסאיאס אפאורקי, הגיע לביקור גומלין באתיופיה ב- 14 ביולי 2018. זהו הביקור הראשון של נשיא אריתריאה באתיופיה מזה 22 שנה.

בנאום שנשא ראש ממשלת אתיופיה הוא אמר כי המדינות הסכימו להתפתח יחד וכי איסאיאס הציע לסייע "בהובלת האומה הנהדרת הזאת". המנהיג האתיופי הוסיף כי "סוף סוף מצאנו את האומה האחות שלנו אחרי שנים רבות של הסתרה". הוא הזהיר את אלה שמנסים להזיק למערכת היחסים המחודשת להפסיק או שמא "אתם תובילו אותנו לדרך שאנחנו לא רוצים לצעוד בה".

מדיניותו פורצת הדרך של אביי אחמד

אביי אחמד מונה לתפקיד ראש הממשלה באפריל 2018 ומאז כניסתו לתפקיד הוא פועל במרץ ליישוב המחלוקות מבית ומחוץ. אביי הביא להפסקת המהומות ומצב החירום באתיופיה, שיחרר אסירים פוליטיים ופעל במרץ להרגעת המתחים האתניים והפוליטיים בארצו וקידם רפורמות לשנוי הכלכלה הריכוזית של אתיופיה.

נסיעתו הראשונה מחוץ לגבולות ארצו הייתה למצרים על מנת לקדם פתרון בסכסוך עם מצרים בנושא בניית סכר הרנסאנס באתיופיה שהמצרים חוששים שיפגע באספקת מי הנלוו למצרים. למרות ההצהרות החיוביות של הנשיא סיסיי וראש הממשלה אביי, אחמד בתום הביקור, בנושא זה טרם הושגה פריצת דרך.

אביי אחמד, הוא ראש הממשלה הראשון מבני אורומו המהווים כשליש מ 100 מיליון תושביה של אתיופיה. קבוצה אתנית זו, שסבלה מדיכוי פוליטי וכלכלי, הייתה הכוח המניע של ההפגנות נגד השלטון בשנים האחרונות, שבהן דרשה לקבל חופש ביטוי רב יותר ושוויון הזדמנויות כלכלי.

מדיניותו פורצת הדרך של אביי אחמד זוכה לתמיכה נרחבת בארצו אולם נראה כי קיימת גם אופוזיציה שאינה מהססת מהפעלת אלימות. אדם אחד נהרג ועוד כ-150 איש נפצעו בפיצוץ שאירע ב- 24 ביוני 2018, בעצרת תמיכה בראש ממשלת אתיופיה החדש, אביי אחמד, בבירה אדיס אבבה. הפיצוץ נגרם כתוצאה מהשלכת רימון לעבר הבמה מיד עם סיום נאומו. אביי עצמו לא נפגע, ולאחר התקרית הוא נשא נאום לאומה שבו אמר כי היה זה "ניסיון לא מוצלח מצד הכוחות שאינם רוצים לראות את אתיופיה מאוחדת".

סיכום ומשמעויות

פיוס בין אתיופיה לאריתריאה יניב יתרונות משמעותיים לשתי המדינות. עבור אתיופיה שאין לה מוצא לים, קיימת חשיבות כלכלית רבה לאפשרות השימוש בנמלים של אריתריאה. סיום הסכסוך גם יאפשר לאתיופיה בטווח היותר ארוך להפנות יותר משאבים לשיפור הכלכלה על חשבון ההשקעה בצרכי הביטחון.

אריתריאה היא אחת המדינות המסוגרות והמבודדות ביותר בעולם בעיקר על רקע הסנקציות המוטלות עליה ע"י האו"ם. סיום הסכסוך עם אתיופיה יסלול את הדרך להסרת הסנקציות מעל המדינה ולשיפור מצבה הכלכלי.

נראה כי בתמורה להסרת הסנקציות יידרש המשטר באריתריאה לשפר את במצב זכויות האדם במדינה והדבר יאפשר בעתיד את שובם של פליטים מאריתריאה לארצם לרבות כאלה השוהים בישראל.

הפיוס בין שתי המדינות יאפשר לישראל לפתח את הקשרים עם שתי המדינות בתחומי הכלכלה, הביטחון והתרבות, ללא הרגישויות שנדרשו בעידן העימות בין המדינות.